

веществ, пропаганда насилия и жестокости, доступность табака, алкоголя, наркотиков.

Перечисленные факторы риска носят внешний, объективный характер. Однако, помимо негативных внешних воздействий, на подростка оказывают влияние внутренние факторы риска. К ним относятся: ощущение собственной незначимости и ненужности, низкая самооценка, неуверенность в себе, в результате постоянного конфликтного взаимодействия в семье, недостаточный самоконтроль и самодисциплина, незнание или неприятие социальных норм и ценностей, неумение критически мыслить и принимать адекватные решения в различных ситуациях, неумение выражать свои чувства и реакции на себя самого и других людей – все это оказывает существенное влияние на формирование специфического правового сознания, а затем и криминальной мотивации несовершеннолетнего. Обозначенные проблемы в личностном развитии подростков показывают, что важным условием успеха в принятии ими социально-правовых ценностей является разрешение вышеуказанных проблем путем создания благоприятных для этого условий.

В условиях постоянно меняющегося мира, появления новых видов угроз, способствующих проявлению девиантных форм поведения несовершеннолетних, опасностей развития деформаций правосознания, необходимо отметить значимость правового образования несовершеннолетних, для того чтобы они грамотно давали правовую оценку своим действиям.

Воспитать чувство личной ответственности – значит сформировать у человека непримиримую позицию к любым нарушениям, воспитать человека – защитника личных интересов, интересов общества, государства.

Віннікава К. У.

КУЛЬТУРНА-КАШТОЎНАСНЫ КРЫТЭРЫЙ РАЗМЕЖАВАННЯ ПРАВАВЫХ СІСТЭМ У ЭПОХУ ГЛАБАЛІЗАЦЫІ

*Віннікава Кацярына Уладзіміраўна, студэнтка 3 курса Беларускага
дзяржаўнага ўніверсітэта, г. Мінск, Беларусь, tyliberty27@mail.ru*

Навуковы кіраўнік: канд. юр. навук, дацэнт Вяшчок І. Л.

Імкненне чалавецтва зрабіць права ўніверсальным – натуральная з’ява. Гэта абумоўлена як прыроднымі дэтэрмінантамі (натуральны закон – першааснова быцця), так і сацыяльнымі прычынамі: атамізацыя сучаснага чалавека выклікае неабходнасць існавання абагуленага кантролю, а таксама ўплывае тэхніка-тэхналагічнае развіццё.

Як толькі пачынаецца працэс уніфікацыі, з’яўляюцца пагрозы нацыянальнай ідэнтычнасці. Падчас іх з’яўлення людзі ў асноўным ірацыянальна рэагуюць на ўніфікацыю. Рэфлексіяй звычайна займаюцца даследчыкі – антрапологі, гісторыкі і прававеды, якія могуць паўплываць на грамадскае меркаванне і на прававое рэгуляванне з мэтай захавання прававой

ідэнтычнасці. Гісторыя развіваецца па спіралі і, па словах П. Глена, ва ўсім падабенстве, выкліканым глабалізацыяй, людзі пытаюцца, хто яны, і часта адказы прыходзяць з мінулага.

Высветлім прыкметы адрознення прававых сістэм. Некаторыя аўтары лічаць, што павінен быць адзіны крытэрыў іх фарміравання – агульнасць эканамічных сістэм, на базе якіх яны ўзнікаюць і развіваюцца, або крыніца права (А. Леві-Ульман).

Іншы пункт гледжання абапіраецца на існаванне некалькіх крытэрыяў для падзелу прававых сістэм. Згаджаючыся з такім падыходам, адзначым, што закрытага пераліку фактараў, якія адрозніваюць адну прававую сістэму ад іншай, не існуе. Але цікава адрозненне прававых сістэм не па крыніцы права, а, напрыклад, па прававой традыцыі.

Пад прававымі традыцыямі мы разумеем элементы сацыяльнай ці культурнай спадчыны, якія перадаюцца з пакалення ў пакаленне і захоўваюцца ў пэўных грамадствах, класах і сацыяльных групах на працягу доўгага часу. У якасці традыцый могуць выступаць пэўныя грамадскія ўстанаўленні, нормы паводзін, каштоўнасці, звычаі, абрады.

Існуе меркаванне, што традыцыя не павінна супярэчыць маральнасці: грамадства не можа прызнаваць правы, несумяшчальныя з добрай маральнасцю. Традыцыя павінна ўтрымліваць у сабе юрыдычную думку, якая ёсць не што іншае, як праява маральнага закону ва ўжыванні да супольнага жыцця. На наш погляд, традыцыя – не штучны канструкт, які вызначае «як павінна», таму яна не роўная адлюстраванай пісанай норме, але характарызуе, якое склалася стаўленне да права. Яно не заўсёды ўвасабляецца з каштоўнасцямі ў агульным разуменні. Ці існуе аднолькавая для ўсіх аб'ектыўная «добрая маральнасць»?

Дадзенае пытанне паказвае: макракампаратыўнае права – у асноўным унутрыкультурнае. Рэальнасць культурна адасобленых сістэм застаецца няпэўнай, бо патрэбна адзіная метадалагічная база, каб параўноўваць гэтыя сістэмы. У кампаратывістыцы неабходна супрацоўніцтва з сацыялогіяй права, гісторыяй права, антрапалогіяй і культуралагічнымі даследаваннямі.

Пад глабалізацыяй ў кантэксце развіцця прававых сістэм мы разумеем моцны ўплыў заходняй традыцыі. Сёння традыцыйныя і рэлігійныя прававыя сістэмы працягваюць успрымаць многія прававыя палажэнні еўрапейскага права. Акрамя таго, глабалізацыйныя працэсы прыводзяць да збліжэння кантынентальнай і англасаксонскай прававых сем'яў унутры самой заходняй цывілізацыі. У межах кантынентальных прававых сістэм усё большую ўвагу пачынаюць надаваць судзейскай практыцы. У краінах англасаксонскай прававой сям'і ўзрастае роля заканадаўства як крыніцы прававых нормаў.

А ці змаглі запазычаныя прававыя палажэнні замяніць прававыя прынцыпы, якія вызначаюць функцыянаванне дадзеных прававых сістэм? Удзельная вага запазычаных прававых нормаў, інстытутаў і нават галін права ў межах нацыянальных прававых сістэм, якія адносяцца да традыцыйных альбо

рэлігійных, часам больш значная ў параўнанні з нормамі «ўласнага» права. Аднак аднясенне гэтых нацыянальных прававых сістэм да рамана-германскай прававой сям’і альбо да сям’і агульнага права часам не адпавядае рэальнаму стану іх функцыянавання.

На наш погляд, ідэі, якія запазычваюцца паспяхова, не прыходзяць у прававую сістэму аднахвілінна, бо каб пэўная з’ява стала часткай прававой сістэмы, павінна паўстаць натуральная неабходнасць. Пры яе адсутнасці ўніфікацыя ў прынцыпе немагчымая, нават калі вонкава (праз штучны закон) яна будзе стварацца. Тое самае можна казаць у адносінах да папулярных прававых глабалізацыйных тэм правоў чалавека і экалагічных правоў насельніцтва, дзе не кожная запазычаная норма прыжывецца ў грамадстве.

Мы прыходзім да высновы, што для прававой сістэмы важнымі крытэрыямі адрознення з’яўляюцца менавіта культурна-каштоўнасныя катэгорыі. Важна тое, як у грамадстве прынята ўспрымаць права, ці ёсць у пэўных супольнасцей якая-небудзь матывацыя прымаць нормы, якія прыйшлі звонку? Апора на традыцыю – сутнасць існавання грамадства як асобнага нацыянальнага суб’екта. Але падкрэслім, што гэтае сцверджанне не абавязкова пазітыўную ацэнку традыцый. Канстатацыя гэтага факта ў чарговы раз пацвярджае словы Э. Бёрка: «Тыя, хто не азіраецца на продкаў, не заглядваюць наперад сваіх нашчадкаў».

Грыбовіч Ю. Ю.

ПОЛЬСКІЯ ІДЭАЛАГІЧНЫЯ ПРЭТЭНЗІІ НА БЕЛАРУСЬ У XX ст.

*Грыбовіч Юлія Юр’еўна, студэнтка 3 курса Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, г. Мінск, Беларусь, juliagri0608@gmail.com
Навуковы кіраўнік: канд. юр. навук, дацэнт Калінін С. А.*

Гісторыя развіцця беларускай дзяржаўнасці ў лінейным разуменні не была адназначнай. Прэамбула Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь спасылалася на шматвекавую гісторыю развіцця беларускай дзяржаўнасці, а не на яе шматвекавую гісторыю. Такія складанасці разумення абумоўлены, на нашу думку, ў першую чаргу тым, што фарміраванне ўласнай нацыянальнай дзяржавы на беларускіх землях пачалося ў паслярэвалюцыйны перыяд. Але наяўнасць дзяржаўнасці на тэрыторыі сучаснай Беларусі або на этнічна блізкіх землях, ў тым ліку ў межах Рэчы Паспалітай, Расіі, Польшчы, або ў межах іх тэрытарыяльных, ідэалагічных і цывілізацыйных прэтэнзій дазваляе ставіць пытанне аб яе дачыненні да сучаснай беларускай дзяржавы.

Беларуская дзяржаўнасць складана перасякаецца з дзяржаўнасцямі мяжуючых з Беларуссю краін, кожная з якіх прэтэндуе на беларускую дзяржаўнасць як на сваю ўласную спадчыну. Адным з найбольш актыўных «спадчыннікаў» з’яўляецца Польшча. Становішча Польшчы пасля Першай сусветнай вайны было абцяжарана невызначанасцю яе межаў, яны ўсталяваліся